

הרב ישראל זאב גוסטמן זצ"ל

הגאון הרב ישראל זאב גוסטמן זצ"ל (תרס"ז-תשנ"א) היה השריד האחרון של רבני ווילנה. הוא נולד למשפחה כפרית ענייה, וכבר בילדותו התגלה כבעל כשרון, מתמיד ועמקן. למד בישיבתו של הגאון ר' שמעון שקאפ בגרודנה, ובין השאר היה חברותא של הגאון ר' חיים שמואלביץ. בהמשך, בוילנה, למד תקופה מסוימת בחברותא עם החזן איש ואחיו.

חותנו לעתיד היה הגאון ר' משה באסין, שהיה ר"מ ומו"צ (=מורה צדק, דיון) בשניפושוק, פרבר של ווילנה. הרב באסין נפטר עוד לפני החתונה, ומיד לאחר נישואיו מילא הרב גוסטמן הצעיר (בן 21) את מקומו כמו"צ וכר"מ

בישיבת "רמיילעס", מהישיבות החשובות של ווילנה, ישיבה שהגאון ר' ישראל מסלאנט לימד בה בעבר. במקביל שימש כדיין בבית דינו של הגאון ר' חיים עוזר גרודז'ינסקי בוילנה, ועל אף גילו הצעיר בלט בין רבניה, עד שצפו שבהמשך ינהיג הוא את רבנות וילנה. בתקופת השואה נרצח בנו, הילד מאיר, לעיניו. הוא, אשתו ובתו שרדו בתנאים נוראיים בגטו וביערות.

לאחר המלחמה הגיע לארה"ב ושימש כארבע שנים כראש ישיבת "תומכי תמימים" של חב"ד בברוקלין. בשנת תש"י הקים בברוקלין את ישיבת "רמיילעס" בוילנה, וקראה גם בשם "נצח ישראל". עם עלייתו ארצה בשנת תשל"א העביר את הישיבה לשכונת רחביה שבירושלים. ספריו: "קונטרסי שיעורים", על שמונה מסכתות מסדרי נשים ונזיקין, מכילים שיעורים ארוכים ועמוקים על סוגיות הגמרא.

היינו חמישה צעירים שעמדנו לסיים את מסגרת לימודינו בישיבות ההסדר "הר עציון" ו"הגולן", וחיפשנו מקום להמשיך בו את לימודינו בעיון. הרב מרדכי הלפרין, ששימש אז כראש ישיבת הגולן, שהכיר את הרב זצ"ל ואת הישיבה מתוקף העובדה שמשפחתו התגוררה בסמוך לישיבת "נצח ישראל" ברחביה, המליץ לנו לנסות שם. למן אלול תשל"ז היינו תלמידים מן המניין בישיבתו, בה למדו רק מעט תלמידים. למדנו תורה מפיו, חמישה שיעורים מידי שבוע: בימים ראשון, שני ושלישי השתתפנו בשיעור 'על הדף' בעברית, ביום רביעי הרב העביר שיעור כעין השיעור הכללי שלמחרת - אך בעברית, וביום חמישי התקיים השיעור הכללי באולם הישיבה באידיש; לשיעור זה הגיעו רבים מחוץ לישיבה.

זכינו לפגוש אדם גדול שעבר הרבה בחייו; צמח בישיבות ליטא ופגש מקרוב בגדוליה, עבר סכנות וארצות, ראה עולם בנוי, חרב ובנוי. הוא היה למדן גדול ופוסק הלכה בכל חלקי השו"ע. על שולחנו באולם הישיבה, שם התפלל, למד וכתב את קונטרסי שיעוריו, גם ענה לשאלות ופסק בדיני טריפות שהובאו לפניו. בישיבה הקפיד לשמר את נוהגי הזמן והשיעורים כפי שהיו בישיבת "רמילעס" בוילנה. למדנו ממנו לדקדק בכל מילה כדי ולהבין פשט בגמרא, ברש"י ובראשונים. שורות ספורות בר"ן על נדרים למדנו במשך כמה ימים. ראינו אותו מתעמק ו"שובר את הראש" במשך ימים בהבנת שיטות בגמרא, או ביישובו של רמב"ם.

הרב גוסטמן הלך בדרכו שלו. היה רחוק מכל פוליטיקה מפלגתית או רבנית, ומעולם לא חתם על כרוזים וגילויי דעת. הוא נהג בשווה בכל תלמידיו, חובשי מגבעות למיניהן ובעלי כיפות סרוגות. ידע את הנעשה מחוץ לעולם הישיבה, וקירב ואף הושיב ב"מזרח" מדענים ושופטים בוגרי ישיבות שגרו בשכונה. הוא אהב את ארץ ישראל בכל מאוּדו, והעריך את המשרתים בצבא. גילויי הגבורה של חיילי צה"ל נגעו לליבו וריגשו אותו; למחרת "מבצע יונתן" ('מבצע אנטבה') ושחרור השבויים אמר בקול בבית המדרש של הישיבה את פסוקי "אז ישיר" שבפסוקי דזימרה כתודה לה'.

הרב גוסטמן זצ"ל היה עברונו דמות מיוחדת, אוד מוצל מאש, גדול בתורה, כל קולו שקוע ודבק בלימוד התורה בעמקותה, שריד לדור אחרון של תורה מליטא של פעם. תנצב"ה.